І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса
Редакції і Адміністрації
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXV. Ч. 90. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. ВІВТОРОК, 13-го ТРАВНЯ 1958 П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MAY 13, 1958 No. 90. VOL. LXV.

ДОЛЛЕС ПІДКРЕСЛЮЄ ВАЖЛИВІСТЬ ДОПОМОГИ І ВЗАЄМНОЇ ТОРГІВЛІ З ЗАКОРДОНОМ

В КОНҐРЕСІ ПОЧАЛИСЯ ДЕБАТИ НАД СПРАВОЮ ДОПОМОГИ ДЛЯ ЗАКОРДОНУ І ПРОДОВЖЕННЯ ДОГОВОРІВ ПРО ВЗАЄМНУ ТОРГІВЛЮ

Міннеаполіс. — Під час урочистостей, влаштованих тут з нагоди сторіччя існування Міннесоти, як окремого американського стейту, у неділю 11 травня ц. р. виступив із промовою державний секретар ЗДА Джан Фостер Доллес, який цього ж самого дня вернувся з Копенгаґи, де він брав участь у конференції міністрів закордонних справ держав, приналежних до НАТО. У своїй промові до понад 25,000 учасників урочистостей Доллес заявив, що ні ЗДА ні вільний світ не можуть залишатися бездільними в той час, як їх усе більше й більше оточує, намагаючись задушити, ворожий деспотизм. Тому теж сьогодні не вистачають самі тільки оборонні заходи. Збереження незалежности і добробуту вільних націй вимагає також вдержування і безупинного поширювання вільної торгівлі продуктами їхньої праці і, зокрема для ЗДА є незвичайно важливим розвиток світової торгівлі. Допомога, що її дають З'єдинені Держави Америки відсталим країнам, є вже в своїй основі цілком різною від допомоги, даваної Совєтами, які із своєю поміччю пов'язують завжди намагання знищити незалежність тих країн, що одержують їхню допомогу. В дальшому Доллес підкреслив конечність вдержання американської програми допомоги закордонові, і, зокрема, життьову важливість програми взаємної торгівлі, яка є конечною не тільки для економічного добробуту ЗДА, але й навіть теж для справи вдержання миру. Якщо б не було обидвох цих програм, то ЗДА мусіли б збільшити непомірно свої збройні сили й оборонні заходи, що вимагало б куди більших витрат, як те, що ЗДА дають своїм союзникам у вільному світі. Промову Доллеса вважають відповіддю на намагання деяких конґресових кіл зменшити допомогу для закордону і з другого боку обмежити діяння договорів про взаємну торгівлю з закордоном, що були досі однією із головних баз американської закордонної політики. Над обидвома справами відбувається тепер широка дебата в Конґресі, Палата Репрезентантів якого почала вже розгляд запропонованої урядом програми закордонної торгівлі, що її комісія закордонних справ зменшила вже на десять відсотків, і де комісія способів і засобів працює над введенням основних і далекойдучих змін у запропонованій урядом програмі взаємних торговельних договорів. Багато конґресменів ставляться до урядового проєкту в цій справі цілком неґативно і вимагають ліквідації цілої системи цих договорів. З другого боку в Конґресі посилюється опозиція проти уділювання закордонної допомоги для таких країн, як Югославія, Польща чи інші держави, надто тісно зв'язані із Совєтським Союзом.

Рада підприємців сподівається поліпшення економіки

Гат Спрінґс, Вірджінія. — На зборах Дорадчої Ради Підприємців, яка існує при секретареві торгівлі, 10-го травня вирішили, що не треба зменшувати прибуткових податків, бо економіка країни і без того в найближчому часі поліпшиться. Ця рада існує від 1933-го року, вона діяла під час трьох економічних рецесій, двох воєн і найбільшої звишки в американській економіці. Секретар торгівлі Вікс заявив після нарад цієї ради, що 70% її членів були проти того, щоб зменшувати прибуткові податки. На нараді говорено про те, що вже тепер деякі підприємства зголошують поліпшення в своїй продукції. Найбільше проти зменшення податків виступає колишній секретар скарбу Джордж М. Гомфрі. Голова цієї ради, президент Будівельної Корпорації С. Д. Бехтель заявив, що в квітні цього року виготовлено більше будівельних контрактів, як у трьох попередніх місяцях — січні лютому і березні, — разом взявши. На думку цього будівельника будівельний промисл буде далі збільшуватися.

СТРАЙК ЗАЛІЗНИЧИХ КОЧЕГАРІВ В КАНАДІ

Оттава, Канада. — Більшість з 3,000 кочергарів на залізничій лінії „Канадієн Пасіфік" почали страйк 11-го травня, щоб не допустити до редукції внаслідок того, що ця залізнична лінія ввела льокомотиви Дізеля і плянувала звільнити деяку кількість кочергарів. Міністер праці Михайло Стар виїхав до Монтреалу на конференцію з презитентом залізниці Н. Р. Крампом, а прем'єр Джан Діфенбейкер заявив, що уряд плянує якнайскорше зліквідувати той страйк.

В АМЕРИЦІ

● **Сержант Елба С. Картер** заявив, що американські жінки не вміють варити, бо вони „або переварюють страви і тим самим нищать вітаміни, або не вміють надати їм доброго смаку і кольору. Картер, бувший головний кухар в американському летунському з'єднанні в Японії, живе тепер в Шикаґо. До поганих кухарів зарахував він і свою власну жінку.

● **У Портленді,** Ореґон, дика качка з 6-ма каченятами з'явилася в центрі міста і припинила вуличний рух. Поліцисти половили непрошених гостей і віднесли їх на річку.

● **Колишній президент Гаррі С. Труман 8-го** травня відзначив свої 74-ті роковини на прийнятті, яке в його пошану влаштували 70 приятелів у Кензас Сіті, Міссурі. На ювілейному торті лежало 74 срібних монети плюс одна — „на ріст". Також у Конґресі демократичні конґресмени відзначили Трумановi народини, називаючи його „одним із найбільших президентів ЗДА".

● **Колишній голова** Республіканського Крайового Комітету, Лionард В. Голл, повернувшись з Брюсельської виставки в Бельгії, відвідав президента Айзенгавера. Голл заявив, що не говорив з Президентом про політику, а тільки склав йому звіт про виставку, як його представник.

● **В неділю 4-го травня** злодії вломилися до авта Фреда І Івенса і вкрали одежу, біжутерію та інші речі, які залишив він там після свого весілля в Лінвіллі Фоллс, Північна Кароляйна. 25 років тому злодії обікрали після весілля його батька, вломившись до авта у Вайтстоні, Н. Й.

● **У 1956 р.** військовий суд деґрадував сержанта морської піхоти Метью МекКіона за те, що під час нічних вправ з його вини втопилось 6 рекрутів. МекКіон відбув 3-місячну кару тюрми і почав служити як звичайний моряк. Минулого року він був підвищений до ранґи старшого моряка, а тепер найменований вістуном.

● **Офіцер інформаційної служби в Форті Гуд,** Тексас, де відбуває військову повинність популярний співак Елвіс Преслі, заявив, що військова команда „гордиться ним, бо він вивищується понад іншими рекрутами своїми здібностями при засвоюванні 5-тижневої вишкільної програми".

Ніксона оваційно вітали в Колюмбії

Боґота, Колюмбія. — 11-го травня віце-президент Ричард М. Ніксон прибув у своїй подорожі доброї волі до Колюмбії, де його найгарячіше витали з усіх тих країн, які він досі відвідав в Південній Америці. Група комуністичних демонстрантів в кількості коло 100-200 осіб старалась викликати в юрбі настрої проти Ніксона, кричачи „Ніксон, їдьте додому", але це їй не вдалося, бо всі комуністичні спроби не мали жадного успіху і пройшли безслідно. Комуністи демонстрували перед готелем, в якому мешкає Ніксон, і перед пам'ятником Сімона Болівара, визвольника Південної Америки. Віце-президент їхав у відкритому авті і стоячи, відповідав на оваціі населення, яке кричало „Нехай живе Ніксон, нехай живуть ЗДА" На летовищі вітав Ніксона нововибраний президент Альберто Алерас Комарґо. Віце-президент хотів телефонічно говорити з своєю матір'ю в „Дні Матері", але не міг її знайти. Президент Айзенгавер переслав телефоном окреме звернення віце-президентові, хвалячи його „відвагу, терпеливість і холоднокровність" під час демонстрації „радикальних аґітаторів" у Перу. Президент сказав, що відважна постава Ніксона здобула йому „нову пошану і подив" в цій країні. Айзенгавер запевнив віцепрезидента, що велика більшість населення Перу і ЗДА осуджує події в Лімі.

Дженерал Моторс проти запропонованого В. Рутером арбітражу

Дітройт. — Голова Об'єднаних Автомобілевих Робітників В. П. Рутер 10-го травня запропонував, щоб справу теперішніх переговорів про продовження контракту праці між робітниками і трьома автовими фірмами (Дженерал Моторс, Крайслер і Форд) передати на вирішення окремим арбітражовим судам, рішення яких мусіло б зобов'язувати обидві сторони. Згідно з пропозицією Рутера, яка вміщена в листі до голови Сенатської Протитрестової Підкомісії, сенатора Естеса Кіфовера, треба зорганізувати три арбітражні суди. До кожного з них входили б по два представники від робітничих спілок і даної автової корпорації. Ці чотири члени вибрали б собі п'ятого члена, який мав би бути головою арбітражного суду та безпартійним в справі спору робітників з працедавцями. Представник корпорації Дженерал Моторс заявив, що він не може погодитися на цю пропозицію, яка є тільки пропаґандивною махінацією Спілки Автових Робітників. Контракт автових компаній кінчається 29-го травня, і до того часу треба б його продовжити або заключити новий, бо інакше мусів би бути страйк, якого тепер ніхто не бажає, поки існує господарська знижка.

ДЕЛЕҐАТИ НА КОНВЕНЦІЮ УНС З РОВД АЙЛЕНД І МАССАЧУСЕТС ВІДБУЛИ НАРАДИ

Вунсакет, Ровд Айленд. — Минулої неділі, 11-го травня, тут відбулись передконвенційні наради делеґатів Відділів УНС із стейтів Ровд Айленд та Массачусетс, на яких обговорено ряд справ, що їх ці делеґати заступатимуть на найближчій конвенції УНСоюзу, яка почнеться за два тижні в Клівленд, Огайо. Справи, що їх плянує видвигнути на конвенції Головний Екзекутивний Комітет, зокрема ряд пропонованих змін у статуті, реферував приявний на нарадах головний предсідник УНС п. Д. Галичин. У дискусії віддано багато уваги справам „Свободи" та її видань, прийшовши до однодушного —висновку, що найближча конвенція, в найкращому інтересі УНС та української справи, повинна подбати про забезпечення видань УНСоюзу, зокрема щоденника, бодай найбільш необхідними фондами для дальшого розвитку. Зборами, в яких взяло участь 15 делеґатів і 20 представників Відділів, провадив головний радний І. Кокольський, а взяли в них участь, разом з делеґатами з їхньої округи, також головні радні з Бостону, п. М. Давискиба і адв. Анна Чопик.

УСК Ню Йорк знову на першому місці

Ню Йорк, 11 травня. — Висока перемога УСК-у над Бриджпортом 5:0, доповнена програною конкурента УСК-у на першуна СК-Гобокен з Бруклином 0:1 дала змогу футболістам УСК-у висунутися знову на перше місце в Німецькій Лізі. УСК-ові осталo до кінця сезону ще двоє змагань, які повинні принести йому перемоги, і тоді, мабуть, прийдеться УСК-ові грати рішальні змагання з Гобокеном за право переходу до екстракляси „Великої Десятки" Німецько-Американського Футбольного Союзу.

НОВИЙ РЕКОРД ЛЕТУ У ВИСОТУ

Новий американський літак Старфайтер Ф-104 (вгорі), на якому майор Говард Ц. Джансон з Новато, Каліф. встановив новий рекорд у леті увисоту — 91,249 стіп, на дві милі вище від останнього французького рекорду.

ХРУЩОВ ПОГОДИВСЯ НА СТУДІЇ НАД КОНТРОЛЕЮ ВИБУХІВ

Москва. — У своїй ноті до ЗДА з неділі 11-го травня ц.р. совєтський прем'єр Нікита Хрущов погодився на пропозицію З'єдинених Держав, щоб негайно розпочати технічні студії над можливостями інспекційної контролі, щоб заґарантувати порозуміння щодо припинення дальших експериментальних вибухів атомової і водневої зброї. Однак це єдина „концесія", що її зробив Хрущов, який, зрештою, у своїй довгій ноті повторив знову попередні арґументи щодо конечности припинення атомових і водневих вибухів, покликавшись на заяву Совєтів в цій справі з 22-го квітня ц.р. Хрущов висловив „здивування", що ЗДА й Англія таки переводять в теперішному часі дальші експериментальні вибухи, заявляючи, що він не бачить з цього ніякої користи для цих держав, які і так розпочали були свої експерименти з ядровою зброєю швидше від СССР. За те, що стосується американської пропозиції встановити контрольну систему над арктичним обширом, то Хрущов далі твердить, що така контроля була б тільки з користю для З'єдинених Держав, бо Совєтський Союз був би далі загрожений з різних інших пунктів в Европі і Азії, як ось з території Англії, Франції, Італії, Західньої Німеччини і Туреччини. Хрущов відмовляє теперішній Раді Безпеки Об'єднаних Націй авторитетности, бо, мовляв, вона зложена так, що більшість її членів більше або менше залежні економічно від З'єдинених Держав. Він далі відмовляє щирости інтенцій ЗДА що стосується того внеску на контролю арктичного обширу та настоює на конечності припинення дальших летів американських бомбардувальників в сусідстві того обширу. У двох місцях Хрущов атакує поіменно державного секретаря Доллеса за його заяви, а саме, що ЗДА, після встановлення контролі над арктичним обширом „зменшать до мінімуму" лети бомбардувальників, а не припинять їх зовсім, — і за промову державного секретаря на форумі університету в Ню Гемпширі зараз після останнього совєтського „вета" в Раді Безпеки. Хрущов жаліється, що продовжування Америкою політики на основі принципів, проголошених Доллесом, „виключає згори всяку можливість порозуміння". — За першими американськими коментарями, згода Совєтів на американську пропозицію щодо розпочаття студій над можливостями практичного контролювання, щоб ніодна сторона не порушила договору про припинення атомових вибухів, ця перша совєтська згода подає ніби надію, що СССР погодиться врешті на продовжування переговорів про роззброєння.

Комуністичний Китай зірвав усі торговельні зв'язки з Японією

Токіо. — Комуністичний Китай зірвав усі існуючі з Японією торговельні взаємини, подавши за формальну причину — „вороже до Китаю становище японського прем'єра Нобосуке Кіші". Комуно-китайський уряд уневажнив всі експортові й імпортові дозволи і припинив видавання нових. Цей розпорядок прийшов водночас з гострою атакою комуно-китайського міністра закордонних справ Чен-І проти Нобосуке Кіші. Голова комуно - китайської торговельної місії в Токіо заявив, о 40-денні переговори не дають позитивного вислідy внаслідку „ворожої позиції" японського прем'єра. Однак японські політичні кола твердять, що комуно-китайські закиди — це звичайний пропаґандивний маневр, обрахований на впливання виборів в Японії, які відбудуться 22 травня ц. р., щоб скріпити опозицію проти уряду Нобосуке Кіші. Китайські комуністи „образилися" на японського прем'єра за його заяву, що японський уряд не може ґарантувати, що комуно-китайський прапор, вивішений над китайським торговельним представництвом в Японії, не стане предметом атак збоку японських патріотів.

Фанатик убив кол. прем'єра Пакістану

Лягорє, Пакістан. — У минулу п'ятницю 9 травня 76-літній д-р Хан Саґіб, лікар з професії, колишній прем'єр і кількакратний міністер, член пакістанського парляменту й один з найбільш шанованих в мусульманському світі державних мужів, згинув з руки 30-річного колишнього податкового службовика Ати Мохаммеда. Цей останній підійшов був до д-ра Хана Саґіба, коли той сидів у городі біля свого дому й читав газету. Ата Мохаммед ніби просив його вставитись за ним, щоб привернути його на державній службі, та в кілька хвилин потім витягнув з-під поли плаща довгого ножа й проколов ним старого діяча. Поліція піймала атентатчика зараз недалеко місця злочину. Покійний діяч був близьким приятелем президента Пакістану Іскандера Мірзи й прем'єра Маліка Фіроза Хана Нуна, як теж індійського прем'єра Неру, з яким належав до гурту найвірніших учнів і послідовників Ґанді. В індійському парляменті посли вислухали стоючи промови Неру в честь Хана Саґіба.

У Ню Йорку відбувся 13-ий Літературно-Мистецький Ярмарок

Ню Йорк. — В суботу 10 травня відбувся в Ню Йорку, у залі Джуньор Гайскул при Евеню „Б", 13-ий Літературно-мистецький Ярмарок, уладжений Літературно-Мистецьким Клюбом, при чому він зібрав знову кількасот осіб публіки. У програмі виступили артисти драми й опери з Львівського українського театру за його найсвітлішої доби, що іронією долі припала якраз на останню війну, а саме: пані Ліда Черних, колишня примадонна тамошньої опери та драматичні артистки Евдокія Дичко-Блавацька, Віра Левицька й Єлисавета Чепіль-Шашарівська. Пані Черних відспівала одну пісню приявного на залі композитора Грудина, одну композицію Гр. Китастого й дві арії з Кармен. Е. Блавацька і Є. Шашарівська виконали спільно діялог, власний монтаж, з „Мини Мазайла" Миколи Куліша п.н. „Метаморфоза Улі", крім цього Е. Блавацька переда з пам'яті оповідання Кравченка „Таргани" (сатира на совєтську бюрократію), а Є. Шашарівська — віддеклямувала частину з Лесі Українки „Одержима". Пані В. Левицька при фортепіяновому акомпаніяменті свого сина Юрія віддеклямувала уривки з поем Лесі Українки, зложені на цілість п. н. „Жінка". В музично-співочій частині виступили ще пані Наталія Андрусів (сопрано) з Филаделфії і Володимир Баб'як (флейта), з окремими сольо-точками й у тріо, разом з панею Евгенією Чапельською при фортепіяні. Микола Понеділок відчитав власне оповідання „Соборний борщ", а Валя Калин, Зенон Осінчук і Степан Шпех відіграли скеч Івана Керницького „На забаву". Пані Ліда Крушельницька відчитала оповідання Ярослава Ґеруса „Писанка". Конферансьєрами виступали ред. Іван Кедрин-Рудницький і пані Квітка Стецюк.

ХРУЩОВ У ЗАТЯЖНІЙ БОРОТЬБІ ЗА ВЛАДУ

СТАЛІНІСТИ У НОВІЙ АТАЦІ. — ГОЛОВНУ РОЛЮ В ТЕПЕРІШНІЙ КРИЗІ МАВ БИ ГРАТИ ЧЕРВОНИЙ КИТАЙ

Москва. — Нікіта Хрущов знову бореться за свою екзистенцію, при чому в цих нових ідеологічних спорах, получених зі шкурною боротьбою за владу, головну ролю грають секретар Централь. Комітету і член партійної Президії Компартії СССР Міхаїл А. Суслов і член партійного секретаріяту Пйотр Н. Поспєлов. За спиною тих двох речників сталінського курсу в совєтській верхівці стоїть буцім-то комуно-китайський диктатор Мао Тсе-тунґ, який з мотивів внутрішньо-китайської ситуації виступає проти облегшення курсу внутрішньої і закордонної політики, ото ж проти всякої „десталінізації" і проти „ревізіонізму". Хоч комуністичний Китай спершу підтримав десталінізацію та замирення Хрущова з Тітом і Ґомулкою, проте тепер, внаслідку сильного зросту опозиційних настроїв внутрі Китаю і конечности тамошньої „твердої руки", Пейпінґ звернувся різко проти Тіта. Пейпінґ ніби не хоче допустити до конференції „на вершинах", де не було б його, комуністичного Китаю, бо це знову поменшило б престиж комуністичної влади в очах китайських мас. Таким чином внутрішня боротьба між сталіністами і протисталіністами на Кремлі зазублюється за совєтсько-китайські взаємини і за взаємини Москви з її сателітами. Хрущов, маючи проти себе з одного боку сталіністів з Сусловим і Поспєловим у проводі, та з другого боку Мао Тсе-тунґа, мусить — твердять закордонні обсерватори в Москві — приймати „гострий курс", дарма, що й він нічим, властиво, досі в ділянці закордонної політики не відхилився був від старої сталінської політики, її цілей та навіть її метод. Західня преса, спираючись головно на вістках від добре поінформованих польських комуністів, оприлюднила тексти трьох найбільш характеристичних пресових голосів: статті з комуно-китайського офіціозу „Народний Щоденник" в Пейпінґу, де Тітові закинено, що він „злигався з західніми імперіялістами", — статтю „Правди" з гострими атаками проти Тіта і відповідь юґославського „Комуніста", в якій закидається Москві, що вона завертає на сталінські позиції. Характеристично, що в комуно-китайській статті говориться виразно, що рацію мали Сталін і Молотов, викинувши в 1948 році Юґославію з Комінформу. В останніх днях Москва ніби вислала нову ноту до Юґославії з ультиматумом — приєднатися до совєтського блоку, або „понести консеквенції". Ця нова боротьба за владу на Кремлі викликує найбільшу увагу західньої преси.

П'єр Пфлімлен творить французький уряд

Париж. — Третій з черги кандидат на французького прем'єра, один із лідерів центрової партії Народних республіканців і міністер фінансів в останньому уряді Фелікса Гаяра дістав запевнення від генерального секретаря Соціялістичної партії, кол. прем'єра Ґю Молле, що соціялісти підтримають його. Це стало вихідною точкою для Пфлімлена при творенні нового уряду Франції. Криза уряду у Франції ввійшла вже в четвертий тиждень: вона почалась від 15-го квітня, з упадком уряду Фелікса Гаяра внаслідку спротиву парляменту погодитись на переговори Франції з Тунісією на базі, що її запропонували були дипломатичні представники ЗДА й Англії. Одинаково Жорж Бідо, як Рене Плевен, колишні прем'єри, з доручення президента Коті, пробували створити новий уряд, зреклися цієї місії, не змігши включити в свій уряд представників одинаково лівих соціялістів, як правих „незалежних", із суперечними поглядами на дальшу політику супроти Альжиру. Уряд Пфлімлина мав би, за твердженням преси, складатися лише з центрових і лівих соціялістичних партій і мав би знову спиратися на такій самій більшості, що її мав був соціялістичний уряд Ґю Молле: праві „незалежні" (де ґоллісти) голосували б за ним у парляменті, але не мали б своїх представників в уряді і таким чином не брали б безпосередньої відповідальности за політику уряду. Така концепція дала б більшу свободу урядові з суцільнішим ліберальним характером, але водночас такий уряд ще більше залежав би від доброї чи злої волі, чи пак химери, правої Незалежної партії, яка в кожній хвилині, приєднавши свої голоси до голосів комуністів на лівиці і правих „пужадистів", могла б повалити уряд. Пфлімлен має вже в найближчий вівторок, 13-го травня ц.р. представитись парляментові.

РОЗСТРІЛЯЛИ ГОЛОВУ КОМПАРТІЇ В ІРАНІ

Тегеран. — Офіційно оприлюднено, що перед військовим судом в столиці Ірану Тегерані відбувся тайний суд над колишнім капітаном іранської армії, Хозрофом Рузбехом, якого арештували були за шпигунство в користь Совєтів і за участь у п'ятьох убивствах. Хозроф Рузбех був головою підпільної комуністичної партії в Ірані. 12 років тому його вже теж засудили були на смерть, але він тоді втік був. Арештовано його знову в липні мин. року. Комуністична партія в Ірані заборонена.

У СВІТІ

● **Австрійська поліція оскаржила** першого секретаря комуно - мадярської амбасади у Відні Йосифа Кертеша і мадяра Йосифа Телекі, який мав дипломатичний пашпорт, у тому, що вони намовляли одного мадярського втікача стати шпигуном. Комуністи, очевидно, заперечують цьому.

● **У Шорґемі (Англія)** власник надморської посілости Біл Віл обгородив її густим парканом на 6 стіп висоти. Сусіди внесли скаргу, що паркан заслонює їм морський вид, і маґістрат наказав Вілові знизити паркан. Той відмовився, купив п'ять старих танків і виставив їх фронтом до сусідів, виповівши їм „війну". На його городі височіє таблиця з домаганням передати справу на рішення третейському судові, бо інакше, мовляв, маґістрат і поліція „тільки по його трупі" зможуть підійти до паркану.

● **Перед палацом Об'єднаних Націй** в Ню Йорку вперше вивішено прапор Об'єднаної Арабської Республіки, замість дотеперішніх прапорів Єгипту і Сирії. Новий прапор складається з трьох смуг, розміщених згори вниз — червоної, білої і чорної, на тлі яких дві чорні зірки символізують ці дві арабські країни.

● **Західня Німеччина** призна ла Єгиптові і Сирії (офіційно: Об'єдиненій Арабській Республіці) кредит у висоті $95,000,000 на закуп німецьких промислових виробів. Взаміну Єгипет і Сирія зобов'язались повернути частину німецьких маєтків, сконфіскованих в тих країнах під час останньої війни.

● **Кипрсько - грецька** підпільна організація ЕОКА призналася, що це її члени застрелили кілька днів тому на вулиці Нікозії, столиці Кипру, двох англійських військових поліцiянтів. У листі до губернатора Кипру, сера Гю Фута, названа організація заявляє, що тих двох англійців застрелено у відплату за жорстоке відношення до політичних в'язнів та мешканців, у яких поліція переводила розшуки.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ВПЕРТІСТЬ У БОРОТЬБІ

Минулої суботи вернувся до ЗДА державний секретар Джан Фостер Доллес з останньої своєї однотижневої подорожі до Европи. Він їздив туди на конференцію міністрів закордонних справ 15-ох держав-членів Організації Північно-Атлантійського пакту (НАТО) у Копенгазі, на кількагодинні маніфестаційні відвідини Західнього Берліну і на конференцію з американськими амбасадорами з 13-ох різних країн у Парижі. Вітали Доллеса з його поворотом, наче витязя з якоїсь переможної воєнної виправи. Появилися статті з характеристикою цього державного мужа, з похвалами на його адресу та із ствердженням, що його персональна повага в Америці, в американському уряді, на терені Конґресу та серед союзників ЗДА стоїть тепер вище, ніж будь-коли за весь час його урядування в характері керівника американської закордонної політики.

Однак, справа не в особі, а в проблемі: у тих міжнародніх відносинах, які вимагають саме таких, а не інших напрямних політики та метод її реалізування. Міжнародна ситуація в післявоєнному світі ставить ті самі вимоги до державних мужів, відповідальних за долю своїх країн, що й до цілих країн, до цілих держав. Доллесові записують в добро три головні прикмети: енерґію, яка продиктувала йому проїхати протягом 64-ох місяців його урядування десятки тисяч миль всіми існуючими засобами льокомоції по всьому широкому світі й працювати по кільканадцять годин денно, не вважаючи на його 68 років життя та пережиту два роки тому операцію пістряка. Поруч з тією енерґією, що вимагає духової і фізичної натуги, Доллес виявив таке тонке знання совєтської політики, її цілей і метод, яке повністю виправдалось у світлі практики останніх років. Своєю впертістю і послідовністю він доказав, що тільки повсякчасна чуйність на совєтську небезпеку, тільки постійна приготованість на всякі можливі штучки збоку Москви, і тільки непоступливість супроти совєтських і погроз і обіцянок — є певними засобами самооборони. Якщо ці прикмети, приписувані Дж. Ф. Доллесові, виявляє політика колективів, окремих держав та їхніх бльоків, тоді лише створюється успішна противага совєтській експансії.

Саме під час цієї останньої подорожі по Европі у двох великих містах заманіфестовано такий одностайний зорганізований спротив большевизмові, — спротив покищо не зброєю на бойовищі, а конструктивним збірним зусиллям, веденим під гаслами енерґії, розуму і впертости. У Копенгазі відбулося щось більше, як піврічна конференція міністрів. Це була манiфестація західньо-европейської єдности, побудованої на свідомості спільної совєтської небезпеки. Впродовж 10-ох років існування НАТО Москва не проминула ні одної можливости й ні одного способу, щоб постаратися розбити цю оборонну організацію вільного світу. Шантажем і залицянням до НАТО і окремих його членів, пропагандою очорнювання та підривання довір'я на терені окремих країн, примандивими обіцянками закріплення миру на базі безпеки й добробуту, погрозами „змести з лиця землі" та підлесливими закликами до паперового пакту безпеки, нацьковуванням одних проти одних і спробами перекупства та відстрашування слабших і менших країн, — всіми цими засобами бомбардує Москва НАТО протягом десятьох років. І коли воно встоялось і минулого тижня продемонструвало свою стійкість, єдність і непоступливість, то це була подія історичної ваги.

До тієї самої категорії належить історія Берліну. Як казав Доллес у своїй промові, що її виголосив там в минулий четвер, 13 років тому годі було повірити, що те місто зможе піднестися з того велетенського румовища, в яке перетворилося внаслідок воєнної катастрофи Німеччини. Коли ж воно нині знову є центром культури і живе в достатку, опершися могутньому натискові Совєтів, що окупували весь довкільний обшир, то це осягнено тільки величезним зусиллям мешканців міста, піддержаним зовнішньою допомогою з Заходу. „Вільний Берлін і вільна Німеччина ніколи не осягнули б свого нинішнього розвитку без власної віри і без праці свого народу. Але однаково обов'язковою була допомога від інших вільних країн". Чи не стосуються ці слова Доллеса, сказані ним про Берлін, також майбутности України?! Тільки віра народу в свою святу справу, тільки величезна його енерґія, впертість і передбачливість його провідників можуть здвигнути фундаменти під його долю, — а щойно потім, коли вільний світ побачить цю волю народу бути вільним, проявлену творчим зусиллям, щойно тоді прийде він з допомогою. Окупаційний стан в Україні і вся совєтська дійсність — це тверда школа, в якій гартуються маси і поглиблюється їх туга за знівеченою волею; а з цим і рішучість у боротьбі за неї.

ДУЖЕ ПОТРІБНА РЕАКЦІЯ

Журнал „Тайм" з 14 квітня ц. р. вмістив велику статтю про славного американського журналіста Джана Ґантера та його широковідому працю „Всередині сьогоднішньої Росії". На обгортці „Тайму" видніє велика світлина Джана Ґантера і назва його книжки. В статті подається загальний нарис його життя і багатої журналістичної та письменницької праці, А вкінці наведено його слова про себе: „Я є страшенно обмежений і мені бракує яскравости душі. Я не є оригіналом. В дійсності я є лише відповідальним спостерігачем, який працює страшенно тяжко, виконуючи добре діло".

Але, знаючи хоч один з численних творів Джана Ґантера, його наведені вище слова звучать тільки як вияв скромности.

Про його книжку „Африка всередині" один з рецензентів „Ню Йорк Таймсу" писав: „Якщо дійсно нагороду Нобеля дається за участь в конструктивній психології миру, то я пропоную Джана Ґантера". З критики його творів видно, що Джан Ґантер — це найвидатніший сучасний публіцист світу.

Перечитавши його книжку „Всередині сьогоднішньої Росії", ви самі впевнитеся в тому, що Джан Ґантер — журналіст широкого покрою. Він належить до оригіналів, бо не йде стежками втоптаних поглядів і посідає великий дар пізнавати речі такими, якими вони є в дійсності. В цьому найскоріше може переконатись український читач. Погляньте на джерела, якими користувався автор в цій праці, і побачите, що це здебільша автори творів, які або заперечують існування української нації, або самі не знали правди про Україну і тому плентаються в хвості помилкових понять про нашу Батьківщину. І цей факт, що він посідає цю силу проникати й пізнавати речі, окутані фальшем і недоступні для нормального пізнавання, змушує нас ставитися з довір'ям до його оцінки всіх інших проблем.

Для багатьох відвідувачів Совєтського Союзу Київ — це лише російське місто, а Україна — це щось ніби Текcас в Америці. Але для Джана Ґантера Україна — це велика й високо культурна нація, яка не скориться перед московським гнітом і прагне жити своїм незалежним національним життям. Правда, Джан Ґантер, як висококультурна людина, навіть не критикує чогось так, як це роблять інші журналісти. Він без найменшої злоби до неґативів ствержує лише факти, а також робить мудрі й людяні висновки. Крім цього, український читач вичуває, що він з особливою симпатією ставиться до українського народу, не звертаючи уваги на те, що Україна — це найбільш вразливе місце в московській політиці і для всіх росіян, незалежно від їхнього політичного забарвлення.

У підвідділі „Великий світ України" є таке місце: „Як я вже вказав, українська мова зовсім відмінна від російської. Наш московський перекладач не міг її розуміти. Так, що ми мусіли мати другого перекладача для тих, які говорили по-українськи. Царський уряд забороняв українську мову в пресі, театрі і школах. У 1913 р. ні в одній початковій школі не вчили по-українськи. Нині всі діти вчаться в українській мові, але зобов'язані вчитися також російської мови. З 1,050 газет публікованих тепер в Україні, 900 появляється в українській мові. Перед першою світовою війною в Україні було сім театрів і всі російські. Нині є їх 74, з чого 60 грають в українській мові. З другого боку, що відноситься до політики, індустрії та агрикультури, то нині русифікують Україну так, як за царату. Чи є український націоналізм? Очевидно, що є. Зовсім певно, що там є мільйони українців, які бажають власної і незалежної держави".

Ґантер називає українців „дніпровими італійцями", за те, що вони співають з таким чуттям, як італійці. Він каже, що Гоголь і Репін були українцями. Достоєвський був частинно українцем. Музика Чайковського і Мусорґського переповнена українськими мелодіями. Українці посідають мудру мовну софістику, плюс інтелектуальні прикмети. Сидячи одного вечора в театрі в товаристві українців, Джан Ґантер почув від одного з них: „Я є достатньо українцем на те, щоб не любити українську музику". Не думаю, щоб хтось почув подібну заввагу від росіянина про російську музику, — каже він. Далі він каже, що українці люблять добрі страви і напої, а їхній борщ є дуже смачний. Вони мають дуже добре пиво і горілку.

Київ — з його церквами — це другий Рим, пише автор. Це не понурий Ленінград чи Москва, а гарне й третє щодо числа населення місто в Совєтському Союзі. Харківський університет мабуть найкращий в СССР.

Далі автор подає розміщення української індустрії та природних багатств. Згадує про Львів, як старовинне, прекрасне місто, про яке поляки й досі не можуть забути

Про Україну сказав Джан Ґантер в своїй книжці багато більше. І якщо серед цього всього є якісь помилки в насвітленні історичного минулого, наприклад, вживання слова „Росія" замість „Русь" або невірна інформація про Карпатську Україну, то можемо бути певні того, що ці помилки постали не зі злої волі. Треба мати на увазі, що Джан Ґантер відвідав поневолену Україну, і висновки про Україну, які він зробив у таких складних обставинах, подивугідні. А тим самим вони вказують на його особливе вміння пізнавати правду навіть там, де вона захована.

Ось дуже маркантний приклад такої особливости Джана Ґантера: Їдучи літаком з Менська до Києва, він розговорився з одним механіком і запитав його, яка різниця між українською і російською мовами. „Нєт нікакой", — почув він у відповідь. Тоді він запитав, а як буде по-українськи „нєт". Виявилось, що це слово в українській мові звучить зовсім інакше. Ґантер не приставав на цьому. Він зробив дальшу пробу, при чому виявилось, що на сім слів було лише два слова спільних в українській і російській мовах. З цього бачимо виразно, що Джан Ґантер — це не той американський турист, який вірить у те, що кажуть московські „хоронителі".

Як знаємо, кожна людина любить подяку за її діло. Чи не було б і людським і корисним для нас, якби таку подяку одержав від українського читача Джан Ґантер за його симпатію, виявлену до українського народу в книжці „Всередині сьогоднішньої Росії". Або принаймні якби ту подяку склали йому в імені українського читача — УККА та інші наші центральні установи.

Книжка Джана Ґантера, що продається за $5.95, варта для нас багато більше, бо це дуже авторитетний для нас документ.

Українське громадянство на еміґрації повинно активно реаґувати на такі речі. Тим більше, що є вони покищо рідкістю. Як знаємо, більшість творів різних „спеців" частинно або у цілому спрямовані проти свободи українського народу.

Кілька місяців тому появилася на полицях книгарень книжка професора політичних наук при державному університеті в Боулдері, Колорадо — Едварда Й. Рожека п. н. „Allied Wartime Diplomacy", видана в 1958 р. видавництвом Джан Віллей енд Сонс Інк. в Ню Йорку. Це 400-сторінкова, елегантно видана книга (ціна 7.50 дол.). Читаючи її, бачите, що в ній говориться про Україну аж забагато. Одначе, не на те, щоб їй допомогти. Доказуючи право поляків на Західню Україну, автор умотивовує те „право" сфальшованою статистикою про її населення. Можна припускати, що ця книжка знайде читача серед кругів, що мають вплив на формування публічної опінії англомовних народів. Книжка „змонтована" з цитат, розмов, промов і творів Черчілла та інших учасників ялтинської і інших повоєнних конференцій, плюс відповідна інтерпретація цього всього.

Обходити мовчанкою таку і подібні книжки, це гей би погоджуватись з їхнім змістом.

К. К.

Роман Смаль-Стоцький

МАЗЕПИНСЬКА РІЧНИЦЯ

Лише кілька місяців зосталось до початку року 1959-го, до 250-ліття смерти великого гетьмана, що став у цілому світі символом боротьби України за волю й самостійність.

Прикро признатися, що спроба Управи НТШ під головуванням проф. В. Доманицького створити комісію для організації відзначення цієї річниці, з причин від нього й Управи незалежних, не увінчалась успіхом. Тепер це обов'язок нашої Історичної секції зайнятися справою. Та вся наша зорганізована спільнота, зокрема всі науковці, вдячні проф. В. Доманицькому за оголошений в пресі, знаменито опрацьований плян відзначення тієї річниці.

Тут хотів би я нашій громаді в ЗДА представити справу річниці ще й з внутрішньо-американської точки зору. Річ в тому, як ми тут в Америці ще змогли б використати цю річницю для прославлення імени Мазепи в американсько - громадській площині, і то так, щоб відгомін її пішов по всій Америці і дійшов на Україну. Ось такі думки хотів би я піддати для дискусії й здійснення.

Здається, що найбільшим пропаґандивним успіхом було б для тієї річниці, якби ми могли осягнути, щоб якесь село в Америці назвалося ім'ям Мазепи.

Назвати якусь місцевість в Америці на пошану Мазепи, це був би, здавалося, вершок наших святкувань. Але переводити цього не треба бо така назва вже є, і то не одна, а дві. Подаю інформації з урядових довідників:

1. Mazeppa is an incorporated village in Wabasha County, Minnesota. It has a population of 523 and is located in the southestern part of the state, about 25 or 30 miles northwest of Winona, Minnesota.

2. Mazeppa in Union County, Pennsylvania, is an unincorporated village of 400 people. It is in east central Pennsylvania. It has no postoffice but the mail goes to Lewisburg postoffice and is delivered to Mazeppa.

Ото ж, тепер питання: як із цих вже існуючих фактів зробити в 1959 році якнайбільший капітал для української справи? Піддаю ось такі думки:

1. Хай УККА звернеться до генералпоштмайстра у Вашингтоні з проханням, щоб дозволив поштовому урядові Мазеппа, Мінн. вживати цілий рік печатку з текстом: "250th death anniversary of the great fighter for the liberty of Ukraine Hetman Ivan Mazeppa."

2. Ці села мають школи й учительок. Треба заздалегідь нав'язати з ними зв'язок і зібрати дані про число учнів. Молодь має тепле серце й живу уяву, її треба зацікавити постаттю Мазепи і виплекати в них гордість з того, що їхні села названо ім'ям цієї людини. Як? (а) хай УККА й УНСоюз подарують школам мапи України, книжку проф. Меннінґа про Мазепу і проф. Січинського про Україну. (б) треба в школах утворити в якихсь шафках за склом постійну виставку українських ляльок, вишивок, різьб і образів Мазепи. (в) треба заохотити всіх наших школярів, щоб з нагоди роковин привітали своїх товаришів у школах і їх учительок. (г) УККА, УНСоюз та інші меценати хай уфундують малі нагороди за найкращу задачу про Мазепу.

3. Можна ще нав'язати зв'язок з головами тих сільських рад і вшанувати їхні уряди почесними ланцюгами з Мазепинськими медальйонами.

4. По всіх інших містах і містечках треба поробити заходи, щоб якась вулиця або школа була названа іменем Мазепи.

Успіх цієї акції залежатиме від активности нашої зорганізованої спільноти. Населення цих двох сіл, що носять ім'я гетьмана Мазепи, повинне відчути, що назва їх сіл дає їм симпатії й приязнь по всьому світі, де тільки є українці, жертви московського імперіялізму. Дітвора і вчительки цих сіл зроблять Мазепі, Україні і її визвольній боротьбі найбільший розголос і викличуть зацікавлення до батьківщини Мазепи. Зокрема, наша філія УККА в Міннеаполісі могла б зорганізувати й прогулянку до того села Мазепи, а тому селу Мазепа в Юніон Кавнті варто б уфундувати таблицю при дорозі з написом, що воно носить ім'я великого борця за волю України, гетьмана Мазепи.

Це вже вияснено, що село Мазепа в Міннесоті завдячує ім'я героєві Байронівської поеми, але історії села Мазепа в Юніон Кавнті не знаю. Тож хай ентузіязм українців до назв цих сіл в ювілейний рік не буде менший, як тих приятелів нашої свободи, що іменем Мазепи свої села охрестили на славу Україні!

5. Чи не спромоглися б УНСоюз, наш Пласт або СУМА запросити на пікнік до своїх осель з Мазепи в Пенсильвенії, якщо це близько, дітвору з учителями?

6. Але з певністю „Веселка" змогла б видати рисункову історію Мазепи для дітей з англійським текстом, щоб її використати й для англомовної дітвори.

7. Чи немає можливости, щоб американська пошта видала марку з Мазепою і Байроном?

Ці всі справи може обмірковувати й перевести в життя тільки спеціяльна комісія УККА. Багато часу не осталось, — поспіх конечний!

Д-р Осип Е. Бойчук

КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ПЛАСТОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Український Пласт перебув велике переселення на переломі 1950-их років без надзвичайних потрясень. З виїздом української еміґрації з тимчасової зупинки в Німеччині й Австрії зліквідувалися там поступово пластові частини, за ними станиці, а врешті краї (поодинокі окупаційні смуги Німеччини й Австрія), — і рівночасно росли в заморських країнах поселення нові пластові організації. Все відбувалося за складеним заздалегідь пляном. Пласт, як цілість, хоч початково втратив деяку частину членства, що поселилося поза більшими скупченнями української громади, вже в наступних роках надолужив ці втрати і чисельно помітно зріс.

Велике переселення мало, однак, свій вплив на організаційну побудову Пласту. На місце одної централізованої організації, якою Пласт був і в Україні і в Німеччині та Австрії — постав ряд крайових пластових організацій, які, з формально-правних причин, з огляду на великі віддалі і своєрідні питоменності життя в різних країнах, мусіли усамостійнитись. Хоч це формальне усамостійнення крайових пластових організацій не захитало ні ідейної, ні навіть організаційної єдности Пласту, бо тогочасний центральний пластовий провід — Головна Пластова Старшина — був надалі визнаваний всіми крайовими пластовими організаціями, — проте, заходила необхідність пристосувати організаційні форми до нових обставин.

По переведенні підготовчої праці, в перших днях січня 1954 р. з'їхалися у Водопадах Ніяґари, Онтеріо в Канаді, представники всіх крайових пластових організацій (особисто або через повновласників) і там відбувся 5-й Заг. З'їзд Союзу Українських Пластунів, цієї останньої централізованої форми Пласту. На цьому З'їзді 1 січня 1954 року покликано до життя свобідне об'єднання крайових пластових організацій під назвою „Конференція Українських Пластових Організацій" — в скороченні КУПО.

Перші збори цієї Конференції, засновниками якої були пластові організації Австралії, Арґентини, Великої Британії, ЗДА, Канади й Німеччини, відбулися в днях 1-3 січня того ж року у Водопадах Ніяґари, Онт. Канада. Схвалений статут окреслює завдання Конференції так: шляхом співпраці й виміни досвіду крайових пластових організацій вдержувати устроєву подібність та одність ідейних підстав і виховних метод Українського Пласту, заснованого д-ром Олександром Тисовським, — спертого на Пластовому Законі, Пластовій Присязі і Трьох Головних Обов'язках пластуна. На час між одними й другими зборами Конференції обрано два її органи: Головну Пластову Раду і Головну Пластову Булаву.

В днях 30 і 31 червня 1958 року відбудуться чергові збори Конференції Українських Пластових Організацій — знову ж у Водопадах Ніяґари по канадійському боці, в приміщеннях готелю „Шеретон-Брок". Черговий раз засядуть при круглому столі представники крайових пластових організацій — членів Конференції, щоб критично глянути на пройдений шлях і застановитися над дальшою виховною працею пластової молоді у цілому світі.

Пластові сповняться незабаром 50 років, — повне півсторіччя безперервної дії, не зважаючи на заборони окупантів, дві світові війни, еміґрацію й розсіяння по всіх країнах землі. За це півсторіччя Пласт, як організація скристалізував своє обличчя і став носієм нової української виховної концепції. Це п'ятдесятиліття ставить Пласт у ряди найстарших українських організацій, а рівночасно зобов'язує його видержати надалі у вірності своїм ідейним основам, на яких Пласт постав, ріс і розвивався, як аполітична, понадконфесійна організація української молоді, організація, що служить цілому українському народові у виконанні свого основного клича, яким є служба Богові й Україні.

ВЕСНЯНЕ

Поклавши в скриню
зимну втому,
З душі зваливши пудів сто,
Одного дня ти вийдеш з дому
Вдягнувши весняне пальто.

Проміння — згострене,
як стріли,
Колеє гутірка голосна,
Підталий сніг і листя пріле,
Тривога . . . Так, уже весна!

Смішна общипана синиця
Танцюючи обходить пень . . .
І зробить враз така дрібниця
Тебе щасливим на ввесь день!

І стануть через те цікаві
Немудрі човники з кори,
Які пускає у калаві
Юрба дзвінкої дітвори.

І навіть вилетить одразу
Щоденний клопіт з голови —
Про непоправний ґрант
від газу,
Борги й короткі рукави . . .

Там парами, дурні й щасливі,
Воркують мирно голуби . . .
Купайся й ти
в весняній зливі,
Живи, надійся, полюби!

Та ж це для тебе ранок дише,
Лице здасться молоде,
І те, що нам найголовніше,
Непережите — ще прийде!

ГАННА ЧЕРІНЬ

М. Л-а

О. КОБЕЦЬ

(3)

У Фрайштаті почалося нове повне культурної праці життя. У вир цього життя О. Кобець кинувся з усією силою свого молодечого запалу й таланту. Працював в редакції таборового журналу „Розвага", працював в таборовому театрі, писав матеріяли для літературних вечорів тощо. Крім того писав ще до „Вісника СВУ". З тих часів походить невеликий, прекрасний і глибокий змістом, драматичний етюд „В Тарасову ніч", ставлений таборовим театром, а згодом і театрами в Україні. Написані в тому часі вірші були видані окремою збіркою „Під небом чужим" — у Львові, а згодом і в Києві. Один з написаних тоді віршів став популярною пізніше піснею серед української молоді — особливо на західніх землях. Музику для того вірша написав Мих. Гайворонський. У цій пісні, як не можна краще, виявив автор свої національно-патріотичні ідеали:

Від синього Дону
до сивих Карпат
Одна нероздільна родина,
Без панства, без рабства,
насильства і ґрат,*)
Вільна незалежна Вкраїна.

Ми діти Вкраїни,
широких степів,
Ми завжди готові до бою,
За правду, за волю,
за славу батьків
Наш прапор леліє горою.
Сини України!
Ставаймо вільні
Під прапор ідеї одної —
Зберем з поля рідного
квіти рясні
В вінок України вільної.

Цей вірш постав після вибуху революції в Росії 1917 р. Тоді була виринула між українськими патріотами думка створити новий український гимн. „Від синього Дону . . ." і був написаний з таким призначенням.

*) Слово „ґрат" в багатьох передруках заміняють словом „зрад", що не є згідне з оригіналом, як заявляє про те сам автор. ч

***

В 1917 р., коли на Україні створилася Українська Центральна Рада, приходить одного дня від представника УЦР в Стокгольмі листівка такого змісту: „Національній українській революції потрібні культурні сили. Шліть людей, людей, людей . . ." Листівка прийшла через Союз Визволення України.

З Фрайштатського табору вирядженo тоді 17 осіб, між ними й О. Кобця. В тому часі австрійський і російський уряди обмінювались полоненими інвалідами, і до такого транспорту з інвалідами були приділені й згадані 17 українців з Фрайштатського табору. В такому характері виїхали вони через Швецію і Фінляндію до Росії. Виявилося, що російські власті були поінформовані про те, що в транспорті їдуть небажані для Росії гості з табору „сепаратистів". Ці інформації подав, на жаль, один із тієї сімнадцятки. В Петрограді зразу відділено фрайштатців від транспорту і заарештовано. Тільки замішання і дезорганізація, які витворилися внаслідок ривалізації за владу між ген. Корніловим і Керенським, дають змогу арештованим дістатися на волю. А так то їм грозив розстріл або довголітнє заслання.

О. Кобець їде до рідного Канева. Від канівського земства одержав командировку на Вищі Кооперативні Курси в Києві — перші на Україні. Вчився вечорами, а вдень працював в економічній установі „Дніпросоюз".

Полонені українці у Фрайштаті, в тому числі й О. Кобець, мали змогу поповнити свою освіту. Неграмотні навчилися там грамоти. Про організацію курсів подбав СВУ, анґажуючи для цього видатних українських педагогів і науковців. У Фрайштаті викладачами були проф. С. Смаль-Стоцький, проф. В. Сімович (не весь час, пізніше переїхав до подібного табору в Німеччині), проф. О. Охримович, М. Чайковський (син письменника Андрія Чайковського) й ін. Про культурно-освітню працю в таборі у О. Кобця залишилося якнайкраще враження. У його „Записках полоненого" про це написано:

„Можна було б і треба написати цілу окрему книжку про життя й роботу полонених у Фрайштатському таборі, але я — не історик, щоденника ніколи не вів доладу, а всі матеріяли про табор, після його ліквідації, коли скінчилася війна (адже скінчиться вона колись, люди?!), Союз Визволення України має намір передати на переховання до віденського національного банку з таким застереженням, щоб продовж чверти віку ніхто до цих матеріялів не мав доступу.

Адже народиться і виросте колись ще та людина, що об'єктивно, без упередження, напише велику, прекрасну книжку, яка хвилюватиме як зворушливий роман, — книжку про те, що робилося у Фрайштатському таборі полонених у Горішній Австрії за часи великої світової війни 1914-1917 років. Вона згадає — та прийдешня людина — про десятки тисяч вдячних листів, писаних маловправними руками бородатих поліщуків, чернігівців, полтавчан, таврічан, катеринославців, що вперше у Фрайштатському таборі грамоту пізнали, про десятки тисяч листів, зібраних професором Оо (О. Охримович — М. Л-а), писаних десь із засніжених тирольських копалень, фабрик, сільських господарств, цілої Австро-Угорщини, де ці бородачі працюють по вісімнадцять годин на добу, та єдину втіху і розраду мають у тому рідному слові, що розносив його їм таборовий журнал, — і „сердешно благодарять" і „щиро-щиро дякують" панам професорам і нашим братам-полоненим — за те рідне слово в рідному журналі".

Виїжджаючи вже з табору, автор прощає його такими словами:

„Прощавай, велика школо громадсько-політичного життя, школо глибокої національної свідомости, Фрайштатський таборе полонених!"

Столиця України після большевицького перевороту в Росії, як і вся Україна, переживала напружені дні. Для їх відтворення віддаймо знову слово О. Кобцеві, який у ці тривожні дні весь час жив у Києві:

„Дні минають, як клекотливе, розбурхане море; дні стають щодалі бурхливіші. Слабі руки керують першим державним українським судном.

Довгими тривожними ночами, — бо цілі довгі ночі безперестанку лунають у місті й поза містом вистріли, — сиджу коло маленького гасничка-мигавки, перебираю в пам'яті минулі дні й пишу оце, що тут написане.

Почалося большевицьким бунтом в Арсеналі. Пізно ввечері, як ото з курсів вертатися, між оперою і Золотими Ворітьми, на Володимирівській, вибухла барвиста ракета, слідом за тим загуркотіли гармати.

Може піти, взяти за рушницю — проти всіх, що хочуть знову закувати у кайдани, які вони не були б, мій народ?! Піду!" („Записки полоненого").

ТЕРНОПІЛЬЩИНА

Назагал прийнято уважати Тернопільщиною крім Тернопільського також Теребовельський, Скалатський, Збаразький, Зборівський та деякі землі сумежних повітів. Через землі Тернопільщини проходив колись т. зв. Чорний Шлях, яким дуже часто налітали на наші землі татарські та турецькі орди.

Найстаршим містом сьогоднішньої Тернопільщини є Теребовля, колишня столиця теребовельського князівства. Галицько-Волинський Літопис згадує також місто Бозок, що лежало над річкою Серетом, дещо на північ від міста Тернополя. Доволі старим містом є Збараж, а може й Зборів.

Тернопіль засновано доволі пізно, бо в 1540 р. Ціллю його заснування було стратегічне забезпечення Чорного Шляху. В XVI сторіччі побудовано цілу систему оборонних споруд на терені сьогоднішньої Тернопільщини. Це було щось в роді оборонної лінії Мажіно, чи Зігфріда, які побудували французи та німці по I-шій світ. війні.

Ще досьогодні дoховались звалища замків, які творять на землях Тернопільщини 3 лінії, що йдуть з півночі на південь. Перша з них від Сходу тягнулась від Крем'янця на Волині через Збараж, Токи, Скалат, Грималів, Гусятин на південь до Дністра. Друга йшла по річці Серет. До неї належали замки Залізці, Тернопіль, Микулинці, Теребовля, Янів, Будзанів, а також укріплений манастир в Підгірянах і інші. Третій ряд укріплених споруд ішов дещо на захід від попередньої (Олесько, Погоряни, Бережани тощо).

Взявши до уваги те, що ці замки належали окремим польським родам, які мали обов'язок дбати про оборону, а тим самими про вдержання війська, що вимагало доволі великих коштів. Цих коштів мусіли доставити наші люди — кріпаки, які своєю тяжкою, кріпацькою працею вдержували не лише пана і його посіпак, але й давали фонди на вдержання замку та його залоги. В зв'язку з тим на землях Тернопільщини було багато боїв, походів, постоїв військ різних держав, що теж болюче відбивалося на нашому автохтонному населенні.

Коли, з кінцем XVII ст. устали війни та напади, селяни нинішної Тернопільщини не перестали терпіти. Були це граничні землі, на схід від яких ще не скоро запанував спокій. Отже пани хотіли не раз надробити те, що втратили на сході і тиснули своїх кріпаків. Усі ці переживання нашого народу не могли не вплинути на формування вдачі нашого народу в цьому районі.

Мешканці Тернопільщини при своїй працьовитості, щирості, гостинності відзначаються великою любов'ю своєї Батьківщини. Саме слово батьківщина має тут ще й вужче значення: те, що батько залишив синові — масток, головно поле. І вони цієї батьківщини боронили завзято.

Мешканці Тернопільщини, не зважаючи на деяку консервативність, скоро зрозуміли вартість освіти та науки. Коли минула неволя панщини і наш селянин зміг дещо випростувати свої плечі, він відразу рішив посилати своїх дітей до шкіл, щоб дати їм середню а то й вищу освіту. І це власне спричинило, що Тернопільська земля дала нашому народові дуже багато людей, які стали не тільки корисними працівниками на релігійній, культурній, політичній і господарській нивах, але стали провідниками народу та великими будівничими нашого завтра. Не беруся тут наводити прізвища. Їх було доволі багато. Згадаю лише Впр. Митрополита - Ісповідника Кир Йосифа Сліпого та Впр. Єпископа-Мученика Кир Никиту Будку.

Тернопільська земля породила також велике число борців та героїв за Велику Ідею. Багато з них позначили своїми могилами дорогу на Сибір та наповнили своїми кістьми великі братські могили.

Щоб вшанувати пам'ять тих героїв та мучеників, щоб подумати про побудову їм тривалого пам'ятника та набрати сил й охоти до дальших змагань, влаштовують давні громадяни Тернопільщини свій З'їзд, що відбудеться в суботу, 31-го травня 1958 р. у Филаделфії.

Цей З'їзд буде також обрахунком наших сил у великому змагу за краще завтра.

Володимир Мацьків

Книжка й часопис — найнеобхідніші в домі культурної людини.

Степан Куропась

ШИКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Нова церковна громада

св. Йосифа посвятила площу під будову нової церкви 13-го квітня, на Великдень. Акту свячення доконали колишній Адміністратор Української Католицької Дієцезії в Америці, всч. о. Петро Понятишин, що живе біля Шикаґо на заслуженому відпочинку (без пенсії), та парох всч. о. Осип Шарий. По акті посвячення олдермен 38-варди Калертон привітав громаду, як новий доробок варди. П'ятиакрова церковна площа, яку контрактор подарував громаді, як теж дальших 52 акри, на яких він хоче будувати 250 домів для нового поселення українців, були поза межами міста і щойно недавно ця околиця, знана тепер під назвою „Сейнт Джозеф Менор", була інкорпорована в склад Шикаґа.

Був гарний теплий день, було досить людей, головно тут роджених, був це історичний день нової громади, що має розбудуватися на фармі, господарські будинки якої, ще є свідком, що це була фарма, що продукувала городовину і тут прийшов їй кінець, бо на ній повстає нове життя.

Українська шкілка дерев

в передмістю Палатайн росте в кольосальне підприємство. Власник Іван Василятий, союзовець, родом з Бесарабії біля Вендер. Розкулачений прожив 11 літ на Сибіру, а як з німецьких таборів вивозили на „родіну" втік на захід. В Америці працював два роки, а вже 6 літ разом з дружиною Оксаною працюють для себе.

Що вони мають? Шкілку шляхетних дерев, що їх плекають з насіння, разом коло 50 тисяч різних дерев і кущів. Разом 17 акрів землі, гарна хата, садок, виноградник, корови, кури. Купить ще безроги і заведе бжоли. Трактори, машинерія найновішого типу. Бере землю в аренду. Мала ця фарма повна тепер бажантів і зайців, літом повно літників, бо в нього 16 кімнат, а думає будувати більше.

Тут вільний світ — казав мені — хто працює мусить мати успіх. Але коли він має на те все час? Як міг так скоро з нічого збудувати кількадесятьтисячне підприємство? Де секрет його успіху?

Про те напишу восени. Є в нас в Шикаґо багато людей старших і з капіталами і могли би теж на периферіях Шикаґа щось зачати замість займатися „клінуванням".

Перший Великдень

по новому стилю святкувала парохія, до якої я належу. І не було в мене і в багатьох інших родинах ладу. Бо, одні святкують квітну неділю і приносять лозу, а другі ідять вже свячене. Приходять гості, а хата порожня, бо вже по святах. В додатку, на наш Великдень треба було йти до іншої української церкви, бо „щось тягнуло".

Пожертви на народні цілі

з нагоди Великодня були в нашій громаді дуже многогранні. Пересічний громадянин українського роду дістав запрошення жертвувати: Студентська Громада в Балтиморі збирає на допомогу студентам в Польщі; Ліґа Молоді Америки збирає на фундацію гроші, потрібні на видання книжки про українські танки; Комітет будови Храму св. Симона в Парижі теж хоче грошей. Спортове Т-во „Леви" перемогло „Кютіс" в Сейнт Луїс, подія небуденна і слава. Спорт-. Прият шукає фондів на подорож для „Левів" до Сан Франсіско. Поїхали, але нажаль програли, бо не привикли козацькі нащадки до каліфорнійської спеки в квітні. Одна церква будується, друга поставила іконостас, УККА -приґадує, що речинець кінчається 30 квітня; Писанка для ЗУАДК і „Самопоміч" мають окремих збірщиків. Не дай, Боже, зайти до Бесіди або лише показатися на Шикаґо Евню, то з повної кишені й сліду не стане. В додатку, Відділи союзів, Пласт, жіночі організації, льокальна газета, політичні угрупування мають свої „свячені" й вимоги. Не можна обіґнатися від збірщиків і навіть самому треба бути збірщиком, бо цілі всі благородні, нація українська бездержавна і потреби великі. Але всім можна дати видайну поміч, якби всі ми по своїм силам орали. А то виходить так, як було з тими кіньми і мухами, що обсіли змучених і спочених коней і хвалилися — ми теж орали.

Телефонічна книжка

нашого міста навчила американців „спелувати". Імена Петро, Калістрат, Полікарп, Андрій є подані, як і всі інші, легші, в українському стилі, нема американізації. Теж призвіща на „ий" чи „ич" подані правильно. В архіві Іллиной Бел, телефонічної компанії в Шикаґо з часів першої української іміґрації, таких імен, як Микола, не зустрічаємо. Зате там є дивовижні такі імена, як Ґмітро, Ґмітер, Михаіл але ніде назвиськ на „ий" все на „і". Тепер книжка переходить метаморфозу.

Новий Іконостас

прикрашує церкву св. Миколая. Найбільша і найкраща українська церква в Америці, збудована в 1913 р., не мала іконостасу. Справа іконостасу і трираменних хрестів була свого часу голосною на Україні, але до Америки вона не передісталася. Сорок п'ять літ парохіяни мріяли лише про іконостас і діждалися, бо вірили, що він буде. І хоч іконостас 45 літ молодший від церкви, то конструкція і орнаменти його так дібрані, що мається враження, немов би він існував в церкві від початку. Іконостас у виконанні мистця Гординського, є твором нео-візантійського церковного напряму. Коштує 40 тисяч долярів і вже майже викінчений.

Спортова дружина „Леви"

яка має теж свій Відділ УНСоюзу того ж імени, число 399, могла стати чемпіоном Америки в копаному м'ячі. Трикратний чемпіон Америки, дружина „Кютіс" зі Сейнт Луїс, не видержала, встоятись перед „Левами" не мала сили. Програла відплатний меч і „Леви" поїхали до Лос Анджелес слави здобувати. В неділю 20-го квітня в гарячий каліфорнійський день шикаґовські „Леви" програли, на жаль, в користь команди господарів „Кікерс". Програли, та слава не пропаде!

Міжнародна Вистава

в інтернаціональному домі в Шикаґо Університету мала цього року теж добре дібрану групу і репрезентацію Група українських студентів при цьому університеті, запросили до участи у виставі пань з Укр. Золотого Хреста. Золотий Хрест, під проводом своєї енерґійної голови пані Ольги Масник, поставив український кіоск „нон плюс ультра". Українська Виставка, експонати, як теж типічне українське печиво кулінарної штуки Золотого Хреста добре зарепрезентували українців на тому міжнародному фестивалі. Гурток пластунок „Блискавки" в народній ноші, разом зі студентками давали потрібні інформації інтересентам. На виставці велику перевагу мали народи Азії: японці, китайці, корейці, філіппінці, малайці, індуси, тайляндці і др. Була це з українського боку мала і скромна імпреза, але вдала і дуже потрібна на такому важному форумі.

До безробіття в Шикаґо

причинився новий фактор, а саме язва рибного шкідника званого „лемпрі". Є це малесенька лярва, що дісталася до океану через ріку св. Лаврентія до Великих Озер і навістила теж Шикаґо. Озеро Мишиґен, що давало річно вартости 5 мільйонів долярів озерних струґів і давало роботу кільканадцятьом тисячам людей, остало буквально без петруґів і білої риби. Є небезпека, що шкідник дістанеться до всіх 230 рік і потоків, що впливають до озера, і переведе теж там свою нищівну працю.

Тиждень в Ню Йорку

перебув дописувач у зв'язку з контролею в УНСоюзі. В будні дні не було часу денебудь йти, зате по контролі в суботу і Провідну неділю побачив український Н. Йорк. Був на Свяченім в домівці ОДВУ, де вітали проф. Бойка. Хоч атмосфера була тепла і пані із Золотого Хреста „поставились", домівка робила гнітуче враження.

Бачив велику, кількаповерхову школу св. Юра на 6-ій вул. Коштує 2 мільйони, але є чим похвалитися, бо це найбільша українська будівля в цілому вільному світі. Під школою було більше людей, як за рогом в церкві і під церквою. Всі мали вже відзнаки „Паради Льояльности", куплені наперед і пояснили мені, що сьогодні в новій школі свячене!

Народний Дім світив пусткою. Не було людей теж при барі, лише кілька на хіднику. Щойно люди з ОДВУ започаткували рух, бо прийшли на доповідь проф. Бойка. На доповіді людей теж обмаль! Отже вертався я до Шикаґо і вірив дальше, що „Нема то, як в Шикаґо".

Два українські музеї

в Америці, шикаґовський і каліфорнійський в Онтеріо, підписали акт злуки. Керманич музею в Онтеріо, п. Калиник Лисюк, приїхав до Шикаґо, де по обговоренню різних справ правного, фінансового та технічного характеру дійшло до злиття обох музеїв. І так будемо мати в Америці, з осідком в Шикаґо, один музей, де будуть переховані музейні й архівальні речі, зв'язані з українським життям у вільному світі. В музею будуть теж працювати люди, які таку працю люблять.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Асторія, Н. Й.

Католицькі ветерани в боротьбі проти комунізму

Українські Католицькі Ветерани, Станиця ч. 619 в Асторії зорганізували 28 березня ц. р. разом з Кетолик Вор Ветеранс, Пост ч. 1. Сніданок по св. Причастю в шкільній авдиторії церкви Непорочного Зачаття в Асторії.

Центральною точкою першої частини свята була Служба Божа в нашім обряді, яку відправив о. ігумен О. Засійбіда в асисті о. В. Андрушкова і в супроводі Церковного Хору Чесного Хреста в Асторії. Як подобалося наше Богослуження римокатоликам, свідчить факт, що після його закінчення, кільканадцять інших черков запросило мистецький Асторійський хор до подібних відправ у своїх парохіях.

Католицькі воєнні ветерани віднеслися з великою пошаною до українців, запрошуючи до президіяльного стола о. ігумена О. Засійбіду, президента хору Андрія Стельмашука, команданта Укр. Кат. Ветеранів Івана Шамена і дириґента мґр. Константина Лиска, якому вручено почесну грамоту за гарне виконання церковних пісень. На святі були присутні представники Управи Міста Н. Й., леґіслятури, судівництва і багатьох інших публічних урядів та організацій.

Подивляти треба, як достойно відбулося це „родинне", воєцьке свято. Спокійно, без демагоґії, друзі-ветерани, що в боях доказали свою любов до Батьківщини, зійшлися знову — порадитись, бо, як сказав у своїй надзвичайно змістовній промові Командант Ам. Леґіону Деніел О'Коннор — „Бог дав людям свободу тільки під одною умовою, щоб вони все над нею чували, бо як занедбають, то приходить неволя нараз — як консеквенція за їх злочини й кара за недбальство. Не треба тішитися, що в ЗДА є мало комуністів, що їх число, здається, меншає з року на рік, противно ми нині стоїмо перед найбільшою небезпекою міжнародного, злочинного, конспіративного комунізму, що старається приспати наших горожан і заманути їх до своїх підступних, злочинних цілей. Комуністична партія має тільки 10,000 членів в ЗДА, але за ними є змобілізована армія сотень тисяч червоних симпатиків, що інфільтрували всі клітини національного життя і є готові пхнути країну в червоне нетільництво. Комуністична партія в жадних країнах, де тепер панує, не мала великого проценту населення, вона опанувала все підступом і злочином" Промовець вказав теж на різні прояви присиплювання чуйности громадян і інфільтрації. Як звуки тривожного дзвона лунали слова остороги геройського ветерана й змушували присутніх до глибокої призадуми.

Не менше цікаву промову виголосив о. Г. Гелтон, представник з Принстонського Університету — про методи й неперебірчиві засоби боротьби червоних інфільтрантів.

Українські католицькі ветерани, включаючись в співпрацю з своїми друзями з війни в поборюванні комунізму, роблять позитивну працю як американські громадяни й рівночасно з тим пропаґують і українську справу.

А. П.

Північна Дакота

Показ українських писанок на телевізії

Цього року група українських жінок в гарних народних строях дала для громадянства міста Белфілд, П. Д., у Великий Тиждень показ крашання наших писанок. Показ цей мав великий успіх, та відбувся в „Меморіял Голл" при великім числі американців і українців, та представника місцевої преси. При гарно накритих українськими килимами столах пояснення крашання писанок давали пані: Андріяш, Івонюк, Семенів і Васараба. Присутні могли оглядати рівнож вже готові писанки. Про цей показ писанок появилася в місцевій газеті „Белфілд Нюз" на першій сторінці велика знимка жінок і писанок з дуже теплими поясненнями.

Найважнішою подією був півгодинний показ писання писанок на спеціяльній програмі телевізійної стації Дікінсон, П. Д. Влучні пояснення і добре зарепрезентувала цілу програму п. Юлія Романишин - Гурісchallenge з Кілдир П. Д. Програма ця була добре розреклямована в пресі і на телевізії. Треба згадати, що ініціятиву до обох тих показів дав голова відділу УККА в Белфилді п. Ник. М. Прокоп.

Оба ці виступи зробили добру прислугу і пропаґанду української справи, тому всім, що причинилися до успіху цієї події належиться признання і подяка. Треба також згадати, що від кількох літ щоденна американська преса в П. Дакоті приносила перед Великодніми Святами короткі статті про українські писанки, але цього року добру і обширну на 4-ри шпальти статтю з великою знимкою української дівчини в народнім строю серед десяток наших писанок, які вона пише, помістив на Великдень найбільший щоденник в Пів. Дакоті „Фарґо Форум" під наг. „Малювання писанок є дійсним мистецтвом в українців".

Бачимо, що наші писанки зробили тут історію перед Великодніми Святами, і вже тепер виринула думка, щоб на слідуючий рік зробити показ українських писанок, та народної ноші і вишивок на всіх телевізійних стаціях в Північній Дакоті.

А. Ж.

Честер, Па.

Прикладний похорон

14-го квітня ц. р. по короткій недузі помер член місцевого відділу ч. 156 УНС ім. Т. Шевченка — Яцко Ташик, що все своє життя брав якнайдіяльнішу участь у всіх культурно-просвітних, національних, політичних і релігійних організаціях. Секретар відділу п. Новак за статутом скликав усіх членів відділу на збори. Містопредсідник М. Муляр покликав до слова секретаря, що ознайомив присутніх із справою та освідчив, що він умовився з удовою Марією Ташик щодо похорону.

17-го квітня ввечорі в погребовому закладі відбулося жалобне Богослуження в присутності надзвичайно великої кількости місцевих і позамісцевих українців трьох віровизнань — православних, католиків і протестантів. Провадив Богослуження пастор Української Баптистської Церкви Л. Жабко-Потапович, що з ним співслужили два інші українські пастори. На закінчення відправи члени відділу ч. 156 під проводом голови Миколи Іщука, містоголови Миколи Муляра та секретаря Василя Новака, струнко та чинно, як вояки на параді, перейшли попри Небіжчика та віддали йому останню пошану. Усі були з національними союзовими відзнаками. Ця церемонія зробила на всіх присутніх глибоке враження.

18-го квітня, у п'ятницю о г. 10 почалося похоронне Богослуження, у якому знов узяли участь місцеві українці. Пастор Л. Жабко-Потапович закликав слухачів твердо стояти при Бозі, при вірі в Нього, при своєму народі, та при своїй мові та від них не відрікатися й не підпадати під впливи ворога, що, окупувавши Україну, намагається знищити наш народ не тільки фізично, але й духовно й морально, забиваючи не лише тіла, але й душі українців. Закликав любити й піддержувати українську справу не тільки словами, але й ділами та й кишенею. Згадуючи про діяльність Небіжчика, проповідник звертав увагу на життя патрона відділу Т. Шевченка, що наш народ до національного життя розбудив.

М. Муляр у гарячій промові згадав про працю Небіжчика Я. Ташика при будові місцевих церков, при будові Українського Народного Дому при 4ій вул. та дому при Грін вулиці, при закладанні укр. школи та про участь його в усіх інших корисних і патріотичних справах і ділах.

По відданні тіла то землі вдова закликала всіх учасників прийняти пожову. За столи засіло понад 100 душ. З ініціятиви господині пастор Л. Ж. Потапович закликав гостей вшанувати пам'ясь Померлого належним йому корисним чином, а тоді пан М. Муляр знов згадав про зразкові чини Небіжчика й запропонував перепровадити збірку добровільних датків на Український Конґресовий Комітет. Охоче та радісно присутні відгукнулися на цей заклик. Було зібрано 50,65 дол. що їх і відіслано до УККА.

Увесь похорон із таким прикладним і зразковим закінченням зворушив до глибини серця всіх учасників, що напевно не забудуть його довго та будуть закликати й інших при подібних нагодах ушановувати пам'ять різних подій у наших громадах збірками на добрі та корисні діла для нашого народу.

П. М.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками 20-ти мільйонового майна організації!

З глибоким сумом сповіщаємо про те, що 6-го травня 1958 року у Форт Вейн, Інд., на 66-му році життя, упокоївся в Бозі,

†

протопресвітер Олександер ПОПІВ

настоятель Св.-Володимирської парафії УАПЦ, кол. професор Харківського Університету, директор Українського Науково-Дослідчого Інституту Педагогіки, директор Харківської Української гімназії ім. Б. Грінченка, в'язень совєтських тюрем.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Дружина — КАТЕРИНА
Син — ЮРІЙ

---

†

Ділимося сумною вісткою з членами Рідні та Знайомими, що в суботу, дня 10-го травня 1958 р., ненадійно відійшов від нас навіки, НАШ НАЙДОРОЖЧИЙ ЧОЛОВІК, БАТЬКО, БРАТ І СТРИЙКО,

бл. п. Йосиф ДЕРЕШ — НИКОЛИШИН

Покійний народився в селі Добрянах, пов. Стрий, дня 31-го березня 1897 р.

ПОХОРОН відбудеться в СЕРЕДУ, дня 14-го ТРАВНЯ 1958 р., о год. 10-ій рано, з церкви св. Юрія — при 7-ій вул. в Ню Йорку, на цвинтар Кальварію.

ПАНАХИДА буде відправлена у ВІВТОРОК, дня 13-го ТРАВНЯ ц. р., о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні П. Яреми —при 129 Іст 7-ій вул в Ню Йорку.

Хай чужа, далека від рідної стрийської, земля буде Йому пером.

о. МИКОЛА ДЕРЕШ з родиною
д-р ОЛЕКСАНДЕР ДЕРЕШ з родиною
АНДРІЙ і ЯРОСЛАВ ЛЕСІВ з родиною

Повідомляємо, що у ВІВТОРОК, дня 13-го ТРАВНЯ 1958 р. о год. 4:00 по полудні буде відслужена в 8-му річницю трагічної смерти НАШОЇ НАЙДОРОЖЧОЇ, НЕЗАБУТНЬОЇ ДОНЕЧКИ

бл. п. Ольги ГРУДИ (ур. Жук)

ЗАУПОКІЙНА ПАНАХИДА

на цвинтарі Сайприс Гиллс, в Ню Йорку.

Безмірним смутком прибиті:
ЕМІЛЬ — батько, МАРІЯ — мати і НІНА донька

Замість квітів на могилу бл. п. д-ра ОЛЕКСАНДРА ПЛІТАСА зложив — 5.00 дол. на допомогову акцію ЗУАДКомітету

ЮРІЙ Т. ВАСЛІЙ

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

Доповідь проф. Ахмеда Зекі Веліді Тоґана „Похід Тімура 1395 р. на Україну і Пів. Кавказ".

27 квітня 1958 р. в Ню Йорку відбулася пленарна конференція УВАН у ЗДА, на якій прочитав доповідь турецький учений Ахмед Зекі Веліді Тоґан. Голова УВАН у ЗДА, проф. М. О. Ветухів, представив доповідача, як професора Істанбульського університету, видатного фахівця з історії тюркських народів, автора численних публікацій арабською, турецькою, перською, російською, англійською, французькою і німецькою мовами.

Тепер проф. Тоґан тимчасово перебуває в Ню Йорку, читаючи лекції в Колумбійському університеті.

Проф. Тоґан почав свою доповідь з твердження, що, в той час, як похід Тімура 1399 р. досить докладно освітлений в історичній літературі, його похід 1395 р. майже невідомий. Деякі дані про нього були опубліковані в арабській літературі 18-го століття, але не були використані европейськими дослідниками, зокрема Грушевським. Докладніші дані були опубліковані 1957 року. Зокрема проф. Тоґан опублікував у німецькому науковому журналі листа Тімура з лютого 1395 р. до турецького султана Баязета. Цей лист, що його оригінал знайдено в Сулейманійській Бібліотеці в Істанбулі, цікавий тим, що показує, що похід Тімура мав значення не тільки для Золотої Орди, але й для всієї Східньої Европи. В цьому листі Тімур пропонував султанові Баязету спільними силами йти в наступ на Наддніпрянщину. Тімур називав себе „завойовником немусульманських країн Сходу" (Індії й Китаю), а Баязета називав завойовником Заходу (Балкан). Тімур писав, що Тохтамиш (хан на українських землях і Кавказі) веде зрадницьку політику проти Ісляму і перебуває в союзі з литовцями і поляками; Тімур попереджував султана, що ця політика завдасть туркам шкоди.

Султан Баязет не пристав на пропозиції Тімура і він вирушив у похід сам, розбивши 14 квітня 1395 р. Тохтамиша на річці Курі, північному рукаві Терека. Тімур лишив частину своїх військ на Кавказі і, переслідуючи Тохтамиша, рушив на Волгу, в район теперішнього Саратова і змусив Тохтамиша втекти на північ, на землі волзьких болгар. Тоді Тімур повернув на Дніпро, де стояла частина армії Тохтамиша під командуванням князя Бек'ярік Оґлана. Тімур розбив його військо біля Києва, а тоді пішов назад понад Дніпро униз і розбив ще одну групу військ приблизно в районі Запоріжжя. Далі Тімур поділив своє військо на дві групи: головною групою він командував сам, його онук та ще один емір; ця група мала переслідувати й нищити рештки військ Бек'ярік Оґлана на верхньому Дніпрі, на Дону і в Молдавії. Друга група, що була під комадуванням сина Тімура, мала оперувати на нижньому Дніпрі, на Запоріжжі, в Криму і а берегах Чорного та Озівського морей. За умовою, обидві групи мали зустрітися після закінчення операцій.

Доповідач докладно висвітлив, як війська Тімура переслідували рештки збройних сил Тохтамиша, як підкорювали і плюндрували міста — „все перевертаючи догори ногами" — за висловом арабського літописця.

Проф. Тоґан зупинився на питанні племен, що їх згадувано в арабських джерелах, які перечисляють багато тюркських племен, що в той час жили на Дніпрі, Дону й Волзі. Зокрема він сказав, що досі неясно, які народи згадано під назвою „урус" і „урусчук". „Чук" — це суфікс, що визначає „малий".

Закінчивши операції на верхньому Дніпрі й Доні Тімур рушив на Північний Кавказ, в дорозі до Озівського моря, з'єднавшися з своєю другою групою. 14 вересня Тімур узяв місто Азак (Тана), знищивши всіх ґенуезців, що були в цьому місті і визволивши мусульманів, що були під їх владою. Раньої весни Тімур прибув в район П'ятигорська (Пів. Кавказ), де зробив свою головну кватиру. Літописці пишуть, що Тімур поспіщав вирушити з українських земель до холодів, щоб не поставити своє військо в критичне положення.

Арабські історики доладно описують операції Тімура на Півн. Кавказі, подаючи багатий географічний та етнографічний матеріял. З району П'ятигорська Тімур робив походи на захід, в центральні райони Кавказу і на схід, підкорюючи численні народи. Пізніше Тімур перейшов на іншу зимову квартиру, очевидно в Ноґайському степу, звідки зробив кілька невеликих походів. Весною 1396 р. Тімур підкорив Аскуса у північному Даґестані, далі з усіма своїми військами пішов через Дербент у напрямі річки Кури, де в квітні його з почестями зустрів шех Ібрагім, ширванський шах.

Тімур дуже суворо поводився з підкореними народами немусульманської віри і намагався привернути їх до мусульмаства, до привернутих народів він ставився прихильно.

Проф. Тоґан закінчив свою доповідь словами про те, що, можливо, історична доля Причорномор'я (включаючи райони Дунаю, Дністра і Буга) склалась би цілком інакше, якби султан Баязет пристав в 1395 році на пропозицію Тімура про спільний похід проти литовців та поляків. Та цього не сталось. Татарські племена, які були пов'язані з Тохтамишем, були розгромлені і багато з них втекло до сусідніх християнських країв, де вони поступово згубили свою мову, а часом і релігію. Доповідач навів ряд прикладів татарських племен у Литві й Молдавії, з якими це сталось.

Відповідаючи після доповіді на питання, проф. Тоґан з'ясував ще ряд проблем і розповів про деякі подробиці з походу Тімура. Зокрема він сказав, що останній під час походу мав 68 років, був монгольського походження.

Проф. Карл Менґес, фахівець-тюрколог, виступаючи після доповіді, підкреслив її надзвичайну цікавість і факт, що вона побудована на турецьких і арабських джерелах, невідомих західнім дослідникам. Він нагадав, що проф. Тоґан відомий своїм умінням вишукувати по турецьких архівах цінні історичні матеріяли.

Проф. Ветухів зауважив, що доповідь проф. Тоґана подала матеріял, досі невикористаний українськими істориками, і повідомив, що вона буде надрукована в черговому випуску „Анналів УВАН у ЗДА".

Л. Д.

● **Совєти** поквапно відгукнулись на заяву австрійського уряду, що вона радо прийме від кожної країни військових інструкторів для своєї 45-тисячної армії. Цим австрійський уряд сам себе вманеврував у дуже неприємну ситуацію: якщо він прийме совєтську „оферту", то викличе обурення серед населення, особливо молоді військового віку, бо в Австрії не забули страхіть з часу її „визволення" совєтськими військами, — а коли відмовиться, то спровокує помсту Москви.

Вступайте в члени Українського Народного Союзу.

В ДЕНЬ МАТЕРІ НАРОДИЛА ЧОТИРНАДЦЯТУ ДИТИНУ

Пані Анна Полсон з Глендейл, Н. Й., святкувала День Матері після народження своєї 14-ої дитини — доньки Марії Єлисавети, в крузі своєї родини — чоловіка, дітей і шпитальної служби, двох поліцистів та медсестри (праворуч). Між дітьми пані Полсон — сім хлопців і сім дівчат. Однієї дитини на фото бракує.

Найвогкіший рік в цьому сторіччі

Ню Йорк. — Дотеперішні опади в цьому 1958 році виявили, що це є найвогкіший рік в цьому сторіччі, бо до 8-го травня нападало снігу і дощу 23.04 цаля. Досі наймокрішим роком в цьому столітті був 1953 рік, коли від січня до 8-го травня атмосферичних опадів було 22.58 цаля. Досі 1958 рік є другим з черги вогким роком в історії Ню Йорку від 1871-го року, коли почали нотувати погоду в цьому місті, бо наймокрішим був 1893 рік, коли атмосферичних опадів від 1-го січня до 8-го травня було 26.37 цаля.

Члени Конґресу за переоцінку політики ЗДА супроти країн Латинської Америки

Вашинґтон. — Протиамериканські демонстрації в деяких південноамериканських державах, а головним чином в Лімі, Перу, у зв'язку з візитою доброї волі віце-президентаРичарда М. Ніксона спричинили те, що представники Конґресу домагаються, щоб зробити переоцінку політики цієї країни до держав Латинської Америки. З офіційних джерел заявляють, що цю проблему вирішуватимуть аж тоді, коли віце-президент Ніксон вернеться 15-го травня до Вашинґтону. Під час вирішування американської політики у відношенні до латинських американських країн треба буде вияснити, чи дійсно ЗДА занедбували свої південно-американські посестри в ділянці економічної допомоги, займаючись тільки Европою і Азією, і чи дійсно не вдалося переконати Південну Америку про те, що Північна Америка має у відношенні до неї добру інтенцію. Республіканський сенатор із Кентоки, колишній амбасадор до Індії, Джан Шерман Купер, заявив, що протиамериканські демонстрації на півдні — це не тільки комуністичні впливи. Демократичний конґресмен із Пенсилвенії Томас Е. Морґан, який є головою Комісії Закорд. Справ, сказав, що поїздка Ніксона виявила конечність зробити переоцінку наших впливів та комуністичних інтриґ в нашій гемісфері. Сенатор-демократ із Ровд Айленду, голова Сенатської Комісії Закордонних Справ, Теодор Ф. Ґрін заявив, що треба почекати на те, як цю справу представить віце-президент Ніксон.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками 20-ти мільйонового майна організації!

Конґресменка Натсон не хоче резиґнувати на заклик чоловіка

Вашинґтон. — Андрю Натсон, чоловік 46-річної демократичної конґресменки з Міннесоти Кої Натсон, закликав в окремій заяві свою дружину, щоб не старалася про перевибір восени цього року, бо від часу, як вона займає вже впродовж двох каденцій становище конґресменки в столиці, вони не мають жадного родинного життя і не святкують спільно свят. На цей заклик відповіла конґресменка через своє бюро в Вашинґтоні, заявляючи телефонічно з якогось невідомого місця, що її відносини до чоловіка — це її приватна справа, і тому вона не хоче про це публічно говорити. В конґресових колах подають, що така заява свідчить про те, що пані Натсон буде третій раз кандидувати. Дехто навіть передбачає, що ця жіноча кандидатка здобуде всі жіночі голоси, бо жінки будуть озлоблені на пана Натсона, який виступає проти політичної слави своєї дружини, яка є членом Рільничої Комісії в Палаті Репрезентантів.

Короткі Вістки

● **Умберто II,** останній італійський король, який володів в Італії від 9 травня до 13 червня 1946 р., висловив бажання відвідати, в наступному році Америку як звичайний турист. Від часу проголошення в Італії республіки, Умберто живе скромно в портуґальському містечку Есторіял над Атлянтиком.

● **Генеральний консул Індонезії** в Південному В'єтнамі, Вільгельм Песік, приїхав із Сайґону до Сінґапуру і заявив, що він поставив себе до диспозиції революційному урядові Індонезії, зірвавши з режимом президента Сукарна, що сприяє комуністам. Лідер індонезійських комуністів Д. А. Айдіт погрожує гострою пропаґандивною кампанією проти Америки і національного Китаю за потаємну поміч, що її буцімто подають індонезійським повстанцям „авантюристи" із ЗДА та Формози (Тайвану).

● **Католицький архиєпископ** в Ліверпулі (Англія) Джан С. Гінан звелів зірвати з дотеперішнім звичаєм вінчати мішані подружжя тільки перед бічними вівтарями в церквах його дієцезії. Надалі, коли одне з новоженців є католиком, мають давати шлюб обов'язково перед головним вівтарем.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Т-во „Клюб Поступовий", Відд. 70, повідомляє, що Місячні збори відбудуться в середу, 14-го травня 1958 р., о год. 7-ій веч., в УНДомі — 433 Hoboken Ave. Просимо прибути та подати свої проєкти делеґатам на конвенцію УНСоюзу. — І. Патуляк, предс.; П. Костик, секр.

• РОЗШУКИ •

Наталія Панайко пошукує брата МИХАЙЛА ПАНАЙКО, зі села Селиська, Перемишль. Хто знає про місце його перебування, прошу подати на адресу:
Natalia HAUDIO
37 W. 87th Street
New York 24, N. Y.
Заграничні часописи прошу передрукувати.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

Посмертні Згадки

АННА ЛЕЩИК, членкиня Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 342 УНСоюзу в Картереті, Н. Дж., померла 15-го квітня 1958 р., на 72-му році життя. Покійна походила зі села Віськи, пов. Сянік, Зах. Україна. Полишила у смутку чоловіка Василя, 2 синів — Володимира і Йосифа, 2 замужні доньки — Йосифіну і Марію, 3 замужні сестри, одного брата — Михайла, 2 зятів, 2 невістки і 8 внуків. Похорон відбувся у четвер, 17-го квітня, при участі Родини, Знайомих і Членів Т-ва, з пох. заведення до укр. кат. церкви св. Марії, а опісля на цвинтар в Перт Амбою, Н. Дж. — В. Їй П!
Маркович, секр.

АНТОНІЯ ГЛИВА, довголітня членкиня 10-го Відділу УНСоюзу в Ансонії, Конн., померла дня 24-го березня 1958 року. Покійна полишила в смутку чоловіка Самуела, 3 синів — Антона, Івана, Петра і 2 замужні доньки — Марію і Гелену, 8 внуків та 3 правнуки. В. Їй П!
Управа Відділу

ТАРЗАН, ч. 4057. Непередбачений випадок.

Тарзан маршував із Стівом Гаррісом до далекої стації білої людини, несвідомий того, що два, дивно пов'язані випадки, незабаром вплинуть на його майбутнє . . .

Поперше літак полетів собі понад недослідженою частиною Конґа . . .

. . . коли нагло! . . .